

การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพขององค์ความรู้ของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างงานและรายได้ตามความรู้ ความสามารถ ได้อย่างเหมาะสม

Encouragement and Development of the Knowledge Potential for the Elderly in Roi Et Province by Using Digital Technology to Create Jobs and Income according to Their Appropriate Knowledge and Abilities

สุนันวดี พละศักดิ์* และ อุณนดาทร มุลเพ็ญ²

Sunanvadee Palasak* and Unnadathorn Moonpen²

Received : December 24, 2023 Revised : March 3, 2024 Accepted : March 22, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ด (2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพขององค์ความรู้ให้ผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ การวิจัยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนาแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ประกอบด้วย ทฤษฎีฐานความรู้ ความสามารถการถ่ายโอนความรู้ การจัดการแรงงานผู้สูงอายุ และเทคโนโลยีดิจิทัล (แพลตฟอร์ม) กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ดตามขอบเขตพื้นที่วิจัย 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอธวัชบุรี และอำเภอเสลภูมิ เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกและกระบวนการสนทนากลุ่ม คณะวิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดแก่นสารจากการตีความ ตรวจสอบคุณภาพของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า ผลวิจัยพบว่า 1) กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุถอดองค์ความรู้ได้จำนวน 3 เรื่อง คือ การแปรรูปข้าว การนวดเพื่อสุขภาพ และการทอเสื่อกก 2) ผู้สูงอายุมีความรู้การถ่ายโอนความรู้บนแพลตฟอร์มซึ่งเป็นช่องทางสร้างรายได้ที่ไม่ต้องใช้เวลาทำงานเพื่อแลกเงิน (passive income) และ 3) ผลประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อแพลตฟอร์มในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.17, S.D. = 0.75) โดยมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านออกแบบ (Mean = 4.23, S.D. = 0.70) ความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ด้านสุนทรีย์ะในการออกแบบ (Mean = 4.10, S.D. = 0.82) และผลประเมินความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแพลตฟอร์มในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.06, S.D. = 0.69) ความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านเนื้อหาและด้านสุนทรีย์ะในการออกแบบ (Mean = 4.25, S.D. = 0.50) ความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านสมรรถนะการใช้งาน (Mean = 3.75, S.D. = 0.96)

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ องค์ความรู้ เทคโนโลยีดิจิทัล ศักยภาพการพัฒนา

^{1,2} อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² Lecturer, Faculty of Business Administration and Accountancy, Roi Et Rajabhat University

Corresponding author E-mail: nada_moon2523@hotmail.com

Abstract

This research aims to (1) to study the knowledge of occupational groups of the elderly in Roi Et Province; (2) to encourage and develop the knowledge potential of the elderly in using digital technology to transfer knowledge. The research applied research and development methods. The concepts and theories used included Knowledge-Based View, knowledge transfer capability, elderly workers management, and digital technology (platform). Sample groups are occupational groups of the elderly in Roi Et Province according to the research area of 3 districts, consisting of Roi-Et district; Thawat Buri district; and Selaphum district. The research tools were the questionnaire and the semi-interview form for in-depth interview and focus group. Researchers used content analysis and thematic analysis. Qualitative investigation of data analysis by triangulation approach. Research result found that 1) occupational groups of the elderly can extract 3 areas of knowledge including rice processing; health massage; and reed mat weaving, 2) elderly people have the knowledge to transfer knowledge on the platform, which is a channel to create the passive income, and 3) the evaluation results of the elderly satisfaction with the platform in overall were at a high level of satisfaction (Mean = 4.17, S.D. = 0.75), the highest satisfaction was the design (Mean = 4.23, S.D.= 0.70), the lowest satisfaction was the aesthetic design (Mean = 4.10, S.D.= 0.82) and the evaluation results of the experts satisfaction with the platform in overall were at a high level of satisfaction (Mean = 4.06, S.D.= 0.69), the highest satisfaction were the content and the aesthetic design (Mean = 4.25, S.D.= 0.50), the lowest satisfaction was the usage competency (Mean = 3.75, S.D.= 0.96).

Keywords : Elderly, Knowledge, Digital Technology, Developing Ability

1. บทนำ

โลกกำลังเผชิญกับการเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากการลดอัตราการเกิดและการยืดอายุของประชากรในหลายประเทศ ซึ่งอาจส่งผลให้มีภาระงานด้านการดูแลสุขภาพและเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นสำหรับระบบสวัสดิการสังคมและครอบครัว (Li et al., 2023) สถานการณ์การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ผนวกกับปัญหาผู้สูงอายุไม่มีงานทำหลังอายุ 60 ปี ขาดการวางแผนเตรียมความพร้อมด้านการเงินสำหรับวัยเกษียณการดูแล ดังนั้นผู้สูงอายุจึงต้องการสนับสนุนจากครอบครัวและสังคมในการช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่คุณภาพและมีความเป็นอิสระในการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้สูงอายุมักมีความต้องการในการดูแลสุขภาพที่มากขึ้น เนื่องจากมีโอกาสเจ็บป่วยเรื้อรังและเป็นโรคเรื้อรังมากขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น (Bui & Luong, 2023) การแพร่ระบาดของ COVID-19 ยังส่งผลต่อเศรษฐกิจและความยากจนของประเทศไทยอย่างแรง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ในครัวเรือนยากจนได้รับผลกระทบทั้งทางด้านสุขภาพและสถานะทางเศรษฐกิจต้องเผชิญกับความยากลำบากในชีวิตมากขึ้น ปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมา ล้วนท้าทายความสามารถในการแก้ไขปัญหาของแต่ละประเทศ ทำให้รัฐบาลและครอบครัวของผู้สูงอายุต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อดูแลและผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นตามไปด้วย (Sukkaphat, 2022)

ประเทศไทยกำหนดให้เรื่องสังคมผู้สูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ มีการสร้างนโยบายและโครงสร้างสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ เช่น เบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงการให้บริการสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุในระดับชุมชน และมีแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุเพื่อเตรียมสังคมไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ เช่น การเตรียมประชากรสำหรับการส่งเสริมและพัฒนา

ผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพและการคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ (Supromin & Choonhakhilai, 2019) กรมกิจการผู้สูงอายุ เป็นส่วนราชการที่มีการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ ผ่านการเสนอนโยบาย การพัฒนางานวิชาการด้านมาตรการ กลไก องค์ความรู้ และนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน การส่งเสริมและสนับสนุนในเชิงวิชาการ และการปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมายภายใต้การบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน และนโยบายส่วนใหญ่เน้นการสนับสนุน รายได้หรือสวัสดิการให้กับประชากรผู้สูงอายุที่ขาดแคลน ในขณะที่การจัดการทรัพย์สินทั้งที่เป็นทรัพย์สินที่จับต้องได้และ ทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ของผู้สูงอายุยังขาดการให้ความสำคัญในระยะยาว (ภูมิ มูลศิลป์, 2564) อีกทั้ง การดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ของประเทศไทยส่วนใหญ่ยังอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของครอบครัวผู้สูงอายุตามรากฐานวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดและ สนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชนส่วนอื่น ๆ ตามความสามารถและทุนทางสังคมของแต่ละพื้นที่ ซึ่งก็สะท้อนว่าไม่ เพียงพอทั้งทางด้านงบประมาณจากรัฐที่ได้รับการจัดสรรเบี้ยคนชราไม่ถ้วนหน้า และบุตรหลานประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้รายได้ไม่พอเพียงต่อรายจ่ายในครัวเรือน ทำให้ต้องละทิ้งผู้สูงอายุให้อยู่เพียงลำพังกับเด็กเยาวชนเพื่อเข้าสู่เขตเศรษฐกิจ ที่ใหญ่กว่า หางานสร้างรายได้เพิ่มนอกฤดูทางการเกษตร (Supromin & Choonhakhilai, 2019)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพและเสริมแรงให้ผู้สูงอายุได้รับรู้ถึงศักยภาพที่ตนเองมีอยู่และ สามารถใช้ศักยภาพนั้นร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น (อาชัญญา รัตนอุบล, 2562) และปัจจุบันนี้ เทคโนโลยีดิจิทัลมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น ทำให้สามารถเลือกเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมต่อการใช้งานตามความสามารถ เพื่อสร้างรายได้อีกทางให้แก่ผู้สูงอายุได้ ด้วยเหตุนี้ การดำเนินโครงการวิจัยการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพองค์ความรู้ของ ผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างงานและรายได้ตามความรู้ความสามารถได้อย่างเหมาะสม ครั้งนี้ จึงได้นำองค์ความรู้แนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายและทันสมัยมาพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อส่งเสริมและศักยภาพของตัว ผู้สูงอายุให้นำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวผู้สูงอายุมานวกกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เกิดรายได้และสามารถดูแลตนเองทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม เพื่อลดการพึ่งพิงจากบุคคลภายนอกให้ได้มากที่สุด ภายใต้เงื่อนไขของสภาพร่างกายที่เริ่มเสื่อมถอยลง และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมุ่งส่งเสริมและพัฒนาการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ฝังอยู่ในกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ ในจังหวัดร้อยเอ็ดด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่สอดคล้องเหมาะสม เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ด (2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพองค์ความรู้ให้ผู้สูงอายุ สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการถ่ายทอดองค์ความรู้

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมติฐานของการวิจัย

การจัดการแรงงานผู้สูงอายุ (Elderly Workers Management) ตามแนวคิดการสูงวัยอย่างมีศักยภาพ (Active Aging) สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทยและจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้สูงอายุเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต ซึ่งความหมายของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ให้ความหมายว่า เป็นบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งชายและหญิง ซึ่งในการศึกษารวบรวมข้อมูลประชากรผู้สูงอายุได้แบ่ง ผู้สูงอายุเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุตอนต้น หมายถึงบุคคลที่มีอายุ 60 - 69 ปี และผู้สูงอายุตอนปลาย หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 70 ปี ขึ้นไป (Karayiannis, 2022) ประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุ (Aging Society) แล้ว ในปี พ.ศ. 2560 ประชากร ทั้งหมดประมาณ 66.2 ล้านคน เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากถึง 10.2 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.4 ของประชากร ทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete Aged Society) ทั้งนี้จากการคาดการณ์ พบว่า

ในปี พ.ศ.2568 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.8 ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด การเข้าสู่สังคมสูงวัยทำให้สังคมไทยต้องเผชิญกับประเด็นท้าทายต่อคุณภาพชีวิตของประชากรสูงอายุทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ (Somsopon et al., 2022)

นอกจากนี้ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด ดำเนินการจัดทำรายงานสถานการณ์ ในปี พ.ศ. 2565 พบว่า ประชากรผู้สูงอายุช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 241,866 คน คิดเป็นร้อยละ 18.66 จากประชากร จังหวัดร้อยเอ็ดทั้งสิ้น 1,296,013 คน ผู้สูงอายุบางส่วนไม่ได้เตรียมความพร้อมทำให้ต้องอยู่ตามลำพัง หรือบุตรหลานต้องละทิ้งผู้สูงอายุเพื่อหารายได้ ต่างพื้นที่ ส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องดูแลสุขภาพที่เสื่อมลงและโรคต่าง ๆ ตามวัยด้วยตัวเองหรือบางกรณี ต้องดูแลหลานที่ผู้ปกครองให้ดูแลแทน ก่อให้เกิดปัญหาทางจิตใจ อารมณ์ และสังคม (Meemon & Paek, 2020) ด้านผู้สูงอายุ ที่เกษียณอายุจากราชการ รัฐวิสาหกิจ หรืองานเอกชน มักมีค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ ดูแลสุขภาพ และรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุต้องเผชิญกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งอัตราค่าใช้จ่ายเหล่านี้ (Naruetharadhol et al., 2021)

ด้วยเหตุนี้ การจัดการแรงงานผู้สูงอายุจึงเป็นประเด็นที่ท้าทายของแต่ละประเทศในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการช่วงอายุของแรงงานที่ต้องเผชิญกับการลดลงของแรงงานวัยหนุ่มสาวสวนทางกับการเพิ่มมากขึ้นของจำนวนแรงงาน สูงอายุ ดังนั้น การจัดการแรงงานผู้สูงอายุเป็นกระบวนการที่ควรให้ความสำคัญ เนื่องจากผู้สูงอายุสามารถเป็นทรัพยากร มีคุณค่าและสามารถมองเห็นแนวโน้มในธุรกิจได้ อีกทั้งยังส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความรู้ที่มี (Rinsky et al., 2022) องค์การอนามัยโลกได้เสนอแนวคิด Active Aging ขึ้นมาในปี ค.ศ. 2002 เพื่อแก้ไขปัญหาการเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุทั่วโลกและเป็นแนวทางให้แก่ประเทศต่าง ๆ นำไปปรับใช้ในการกำหนดนโยบาย การศึกษาและงานวิจัยที่ผ่านมาในประเทศไทยแปลความหมาย Active Aging หลากหลาย เช่น พดตพลัง ผู้สูงวัยที่ทรงพลัง การสูงวัยอย่างมีศักยภาพ วุฒิวิทย์ และความเป็นผู้สูงวัยที่มีพลังเชิงรุก (ประภาเพ็ญ สุวรรณ และมณีนรัตน์ ธีระวิวัฒน์, 2564) บทความนี้ใช้ คำว่า “การสูงวัยอย่างมีศักยภาพ” หมายถึง ผู้สูงอายุที่ใช้ชีวิตในเชิงบวกด้วยตนเองอย่างมีคุณค่า นอกจากนี้ มีแนวคิดที่คล้ายแนวคิดการสูงวัยอย่างมีศักยภาพ เช่น แนวคิดการสูงวัยที่ประสบความสำเร็จ (Successful Aging) สะท้อนถึงผู้สูงอายุที่สามารถปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ให้เหมาะสมกับศักยภาพที่มี (ประภาเพ็ญ สุวรรณ และ มณีนรัตน์ ธีระวิวัฒน์, 2564; Wongsala et al., 2021)

ทฤษฎีฐานความรู้ (Knowledge-Based View: KBV) และความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ (Knowledge Transfer Capability)

ทฤษฎีฐานความรู้ (KBV) กล่าวครั้งแรกโดย Grant (1996) ถึงการจัดเก็บองค์ความรู้เป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือกลุ่มคนที่เป็นเจ้าขององค์ความรู้ นั้น และก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันจากความรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมา ซึ่งผู้สูงอายุเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้สั่งสมความรู้ที่ผ่านการบูรณาการกับทักษะชีวิตมายาวนาน จึงมีภูมิปัญญาลักษณะเป็นความรู้ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) ที่หากมีการถ่ายทอดก็จะเป็นประโยชน์แก่สังคมเกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ ช่วยให้ผู้สูงอายุมีรายได้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นการสร้างคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาถึงความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงานที่ผู้สูงอายุสะสมมาเป็นเวลานานด้วยแล้ว (Huang et al., 2019) ผนวกกับความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ (Knowledge Transfer Capability) ที่สะท้อนถึงความสามารถในการโอนย้ายความรู้ ประสบการณ์ และข้อมูลจากบุคคลหรือกลุ่มคนหนึ่งไปยังบุคคลหรือกลุ่มคนอื่นให้มีความเข้าใจและเกิดประโยชน์จากความรู้ดังกล่าว ดังนั้น การส่งเสริมพัฒนาศักยภาพให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ไปยังผู้สนใจจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะยังประโยชน์ให้กับสังคมโดยรวม กล่าวคือ ผู้สูงอายุมีรายได้ มีคุณภาพชีวิตเหมาะสมตามวัย ซึ่งถือเป็นการใช้ชีวิตอย่างมีศักยภาพ (Fasbender & Gerpott, 2022; Huang et al., 2019) ผู้สูงอายุจึงนับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการเป็นแหล่งความรู้ ทักษะ และประสบการณ์

การเรียนรู้ที่ผ่านมามีในอดีตสอดคล้องกับแนวความคิดของทฤษฎีทฤษฎีฐานความรู้ (KBV) ที่งานวิจัยครั้งนี้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดที่องค์ความรู้ของผู้สูงอายุที่มีทักษะพร้อมการสร้างรายได้จากการถ่ายโอนความรู้ของตนเองที่ชำนาญให้แก่ผู้อื่นได้เรียนรู้

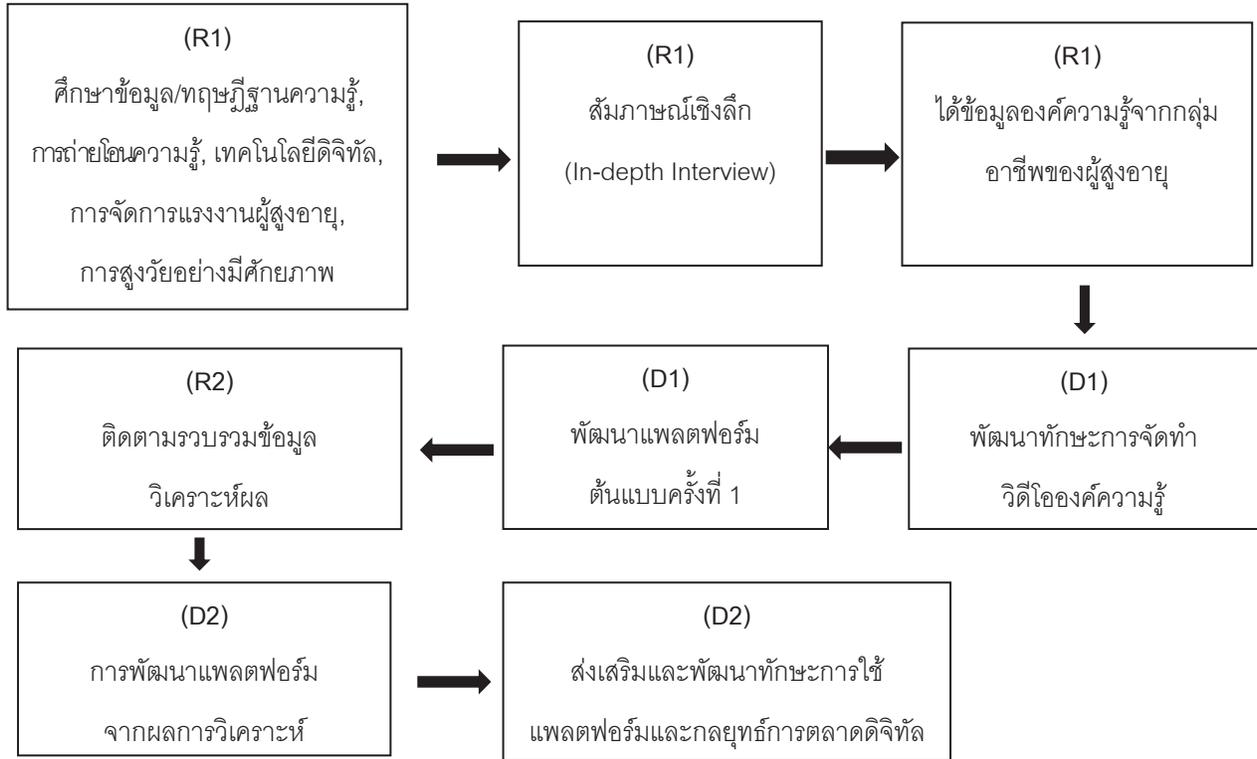
เทคโนโลยีดิจิทัลและความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ของผู้สูงอายุ

ความสามารถในการโอนย้ายความรู้และเทคโนโลยีดิจิทัลมีความสัมพันธ์กันอย่างมีความสำคัญและเชื่อมโยงกันในหลายๆ ด้าน เช่น เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถช่วยสร้างเครื่องมือการเรียนรู้ที่สนับสนุนกระบวนการโอนย้ายความรู้ อาจเป็นแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ แอปพลิเคชันเพื่อเรียนรู้เอง หรือเครื่องมือที่ช่วยในการแบ่งปันความรู้ หรือการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) เทคโนโลยีช่วยเร่งการนำความรู้จากการโอนย้ายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว และเทคโนโลยีอื่น ๆ เพื่อการฝึกฝนและประสบการณ์ในสถานการณ์จริง (Deng & Lu, 2022) การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีแพลตฟอร์มดิจิทัลช่วยให้การเรียนรู้ แลกเปลี่ยน แบ่งปัน ถ่ายโอนองค์ความรู้ และทักษะ มีความยืดหยุ่นและสะดวกมากยิ่งขึ้น โดยได้ใช้เป็นช่องทางในการถ่ายโอนความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจทักษะอาชีพนั้น ๆ นำมาสู่การสร้างรายได้ที่ไม่ต้องใช้เวลาทำงานเพื่อแลกเงิน (Passive Income) แต่สามารถได้รับผลตอบแทนจากการเป็นเจ้าของทรัพย์สินใดสิ่งหนึ่ง (Bandyopadhyay & Singh, 2022) สถานการณ์สังคมสูงวัยของประเทศไทย จึงมีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนมาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนในทุกมิติ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม (Kleechaya, 2021)

การส่งเสริมและพัฒนาทักษะการจัดทำวิดีโอองค์ความรู้และมีแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุให้สามารถสื่อสารองค์ความรู้ได้หลากหลาย ทำให้เกิดศักยภาพที่ก่อให้เกิดประโยชน์และรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุได้อีกช่องทางหนึ่ง และสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการใช้งานอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้ซึ่งก่อให้เกิดความคุ้นเคยกับอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีผ่านแพลตฟอร์ม และทำให้ผู้สูงอายุเข้าสู่ภาวะสูงวัยอย่างมีคุณภาพในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี (ญาณิศาน นุตลักษณ์ และเสาวลักษณ์ พันธบุตร, 2563)

จากการศึกษาแนวคิดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดการจัดการแรงงานผู้สูงอายุตามแนวคิดการสูงวัยอย่างมีศักยภาพ (Suwan & Therawiwat, 2021; Wongsala et al., 2021) ทฤษฎีฐานความรู้ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ (Fasbender & Gerpott, 2022; Huang et al., 2019) และเทคโนโลยีดิจิทัล (Kleechaya, 2021) งานวิจัยครั้งนี้จึงได้ตั้งสมมติฐาน คือ ผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ดมีองค์ความรู้ที่สามารถถ่ายโอนให้แก่ผู้อื่นผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถสร้างรายได้ โดยขอบเขตการวิจัยด้านพื้นที่และขนาด คือ กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุจำนวน 3 กลุ่ม ในจังหวัดร้อยเอ็ด และกำหนดกรอบแนวคิดตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ขึ้นตอนดังนี้

รูปภาพประกอบ 1
กรอบแนวคิดการวิจัย

3. วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของความรู้ของผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ รายละเอียดและแผนการดำเนินงานวิจัยมีดังต่อไปนี้

3.1 กลุ่มตัวอย่างและพื้นที่เป้าหมาย การวิจัยครั้งนี้ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีเกณฑ์ (Criterion Sampling) ตามวัตถุประสงค์โครงการ โดยการจัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการวิจัยตามแนวทางจริยธรรมในมนุษย์กับกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุจาก 3 อำเภอของจังหวัดร้อยเอ็ด คือ อำเภอเมือง อำเภอธวัชบุรี และอำเภอเสลภูมิ เพื่อคัดเลือก 3 กลุ่มอาชีพที่มีผู้สูงอายุเป็นสมาชิกหลักของกลุ่ม อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ การศึกษา และอาชีพ โดยกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุต้องสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 1 ปี

3.2 เครื่องมือวิจัยและการเก็บข้อมูล งานวิจัยนี้มีการใช้เครื่องมือดังนี้

(1) **นักวิจัยผู้เก็บข้อมูล** เป็นส่วนสำคัญอย่างมากในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในช่วงการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้สูงอายุที่ถือเป็นกลุ่มตัวอย่างเปราะบาง ดังนั้น นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยทุกท่านจึงเข้าร่วมอบรมจริยธรรมในมนุษย์และอบรมเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างความเข้าใจในประเด็นคำถามให้ตรงกันตามวัตถุประสงค์งานวิจัย

(2) **แนวประเด็นคำถาม** ที่ถูกใช้ในระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเป็นแนวคำถามที่มีการพัฒนามาจากการนำแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการองค์ความรู้ ทักษะที่ใช้ในการทำงานในกลุ่มอาชีพ โดยมี

ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended) โดยคำถามสามารถยืดหยุ่นตามสถานการณ์ในการสัมภาษณ์ เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ช่วยให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างราบรื่น และทำให้ผู้ให้ข้อมูลถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างครบถ้วนและเป็นจริงมากที่สุด แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ชั้นเริ่มสนทนา ชั้นเข้าสู่ประเด็นที่จะศึกษา และชั้นปิดสนทนา

(3) **แบบสอบถาม** เป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เป็นเครื่องมือใช้เก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (แพลตฟอร์ม) เกี่ยวกับความพึงพอใจในการออกแบบแพลตฟอร์ม และผู้เชี่ยวชาญสอบถามเกี่ยวกับการออกแบบแพลตฟอร์ม เพื่อนำแนวคิดมาปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบคณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่วมนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยได้คะแนน IOC มากกว่า 0.5 อยู่ระหว่าง 0.68 – 1.00 จากนั้นทำไปทดสอบความเชื่อมั่นด้วยการนำไปทดลองใช้จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) ได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.75 – 1.00 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 ถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น (Nunnally, 1975) คณะผู้วิจัยจึงนำข้อเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ต่อกรรมการจริยธรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากงานวิจัยนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเพื่อเก็บสถิติเชิงพรรณนา การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจึงมีดังนี้ (1) **ข้อมูลจากแบบสอบถาม** ได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) **ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม** เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ไม่สามารถวัดหรือนับได้ตามตัวเลข ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์ แยกแยะรายละเอียดตามประเด็น จากนั้นจัดหมวดหมู่และสรุปข้อมูล

ด้านการตรวจสอบคุณภาพการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ด้วยผู้วิจัย (Investigate triangulate) ใช้ผู้วิจัย 2 คน และผู้ช่วยวิจัย 1 คน คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลสนับสนุนในประเด็นต่าง ๆ และผู้สูงอายุที่ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจนสามารถให้ข้อมูลได้ทั้งในทางลึกและกว้าง (Information-Rich Cases) จนได้ข้อมูลที่อิมมัตว (Lokot, 2021)

3.4 การเก็บข้อมูลและระยะเวลาวิจัย งานวิจัยนี้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานเป็นระยะเวลา 1 ปี โดยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาทุนด้านกาวิจัยของกระทรวงวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กลุ่ม Basic Research Fund ปีงบประมาณ 2566 และเริ่มดำเนินการวิจัยตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 จนถึงวันที่ 30 กันยายน 2566 โดยมีแผนการดำเนินงานวิจัยตามกรอบแผนงานวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยวางแผนงานตามกรอบแนวคิดวิจัยดังต่อไปนี้

- 1) **ศึกษาข้อมูล ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง** คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ทฤษฎีฐานความรู้ การถ่ายโอนความรู้ เทคโนโลยีดิจิทัล (แพลตฟอร์ม) การจัดการแรงงานผู้สูงอายุ และการสูงวัยอย่างมีศักยภาพ
- 2) **การสัมภาษณ์เชิงลึก** เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่อยู่ในกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุและเป็นแกนนำของกลุ่มอาชีพ จำนวนกลุ่มละ 3 คน จาก 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุจากอำเภอเมือง อำเภอธวัชบุรี และอำเภอเสลภูมิ รวมทั้งสิ้น 9 คน เป็นระยะเวลาประมาณคนละ 30 – 60 นาที พัฒนามาจากแนวคิดทฤษฎีการจัดการองค์ความรู้ และทักษะที่ใช้ในการทำงานในกลุ่มอาชีพ เนื่องจากองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลมีลักษณะเฉพาะจากการสะสมทักษะประสบการณ์ใน

ตัวบุคคล ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเลือกวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก เพราะมีความยืดหยุ่นและสื่อสารได้สองทางทำให้เข้าถึงข้อเท็จจริงของข้อมูลได้ทั้งทางลึกและทางกว้างขององค์ความรู้ที่ซ่อนเร้นในตัวของผู้สูงอายุที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก

3) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก คณะผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ข้อมูลองค์ความรู้จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งทั้งแหล่งเวลา สถานที่ และบุคคลที่แตกต่างกันออกไป เพื่อทดสอบว่าถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปแล้ว ข้อมูลจะยังคงเดิมหรือไม่ นอกจากนี้ ความเชื่อถือได้ของงานวิจัยนี้ยังได้จากการตรวจสอบแบบสามเส้าของคณะผู้วิจัยทุกคนที่มีความเข้าใจ ความรู้ และทักษะประสบการณ์ด้านงานวิจัยเชิงคุณภาพ และระหว่างการทำนการวิจัยยังมีการประชุมกันเป็นระยะเพื่อตรวจสอบซึ่งกันและกันทั้งในด้านความคิด วิธีการวิเคราะห์ และการตีความ ซึ่งการวิเคราะห์จะทำทันทีทุกครั้งที่คัดลอกเนื้อหาข้อมูลจากเสียงบันทึกการสัมภาษณ์มาเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จากนั้น คณะนักวิจัยจะนำมาอ่านหลายรอบเพื่อทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ นำไปสู่การจัดกลุ่มข้อมูลและตีความ และนำข้อมูลองค์ความรู้ที่วิเคราะห์ออกมาได้นำกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลได้ตรวจสอบว่าตรงกับที่ผู้ให้ข้อมูลได้ให้สัมภาษณ์ไว้หรือไม่ ดังกล่าวนี้อาจช่วยให้ไม่เกิดอคติและได้องค์ความรู้ที่ชัดเจนแม่นยำ

4) ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุเป้าหมายของงานวิจัยนี้/ทั้ง 3 กลุ่ม รวม 60 คน โดยคณะผู้วิจัยได้จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้สูงอายุในการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล (แพลตฟอร์ม) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพขององค์ความรู้ของผู้สูงอายุที่มีนั้นให้สามารถสร้างคอนเทนต์องค์ความรู้ของกลุ่มตนเองได้ เมื่อวันที่ 20 - 22 มีนาคม 2566

5) คณะผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาแพลตฟอร์ม ต้นแบบครั้งที่ 1 โดยใช้ข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์การออกแบบจากการขั้นตอนการศึกษาที่ผ่านมาขึ้นต้นทั้งหมด

6) ติดตามรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผล โดยคณะผู้วิจัยได้นำแบบร่างให้กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่มเป้าหมายได้ทดลองใช้ จากนั้น จัดกลุ่มสนทนาแต่ละกลุ่มย่อยเพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับแพลตฟอร์ม นอกจากนี้ยังส่งให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินและเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไข

7) นำผลจากการประเมินจากกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่มเป้าหมาย และผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแพลตฟอร์ม พร้อมจัดทำคู่มือการใช้งานแพลตฟอร์ม

8) คณะผู้วิจัยได้ทำการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้แพลตฟอร์มและกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล ให้แก่กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่มเป้าหมาย รวม 60 คน และทำการสรุปผลจากการวิจัย อภิปรายผล และเสนอแนะ

4. ผลลัพธ์การวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของความรู้ของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างงานและรายได้ตามความรู้ ความสามารถ ได้อย่างเหมาะสม สามารถสรุปผลลัพธ์การวิจัยและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ด (2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของความรู้ให้ผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ ได้ดังนี้

1. สถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ด สภาพเศรษฐกิจและรายได้บางส่วนของผู้สูงอายุมีรายได้คงที่และจำกัดจากเงินบำนาญหรือการสนับสนุนจากครอบครัว ส่งผลให้มีความยากลำบากในการจัดการเรื่องเงินทุนในการใช้ชีวิตประจำวัน

และการดูแลรักษาพยาบาล ด้านสถานการณ์สุขภาพของผู้สูงอายุนั้นมีความหลากหลาย บางคนยังคงมีสุขภาพดีและสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ในขณะที่บางคนมีปัญหาระบบสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ต้องการการดูแลเพิ่มเติม ด้านการศึกษาและเข้าร่วมสังคม พบว่า ผู้สูงอายุมีการเรียนรู้สิ่งใหม่ และการพัฒนาทางด้านความรู้และทักษะสำหรับผู้สูงอายุจากหน่วยงานของรัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลในพื้นที่ใกล้ที่พักอาศัย เพื่อให้พวกเขามีความเข้าใจและสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้

กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยจำนวน 3 กลุ่ม รวม 60 คน จาก 3 อำเภอ เป็นไปตามเป้าหมายของโครงการ โดยเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ให้ข้อมูลหลักตามเกณฑ์วัตถุประสงค์ที่ศึกษาและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญของกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ในกลุ่มวิสาหกิจของแต่ละชุมชนมองเห็นคุณค่าของทักษะ ความเชี่ยวชาญในเชิงบวกและเห็นประโยชน์ในการถ่ายโอนความรู้ให้แก่ผู้อื่นที่สนใจเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องด้วยตนเองอย่างมีคุณค่า สอดคล้องกับ Suwan และ Therawiwat (2021) และ Wongsala et al. (2021) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุที่สามารถปรับบทบาทตนเองเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และทักษะจะช่วยเสริมศักยภาพผู้สูงอายุเป็น ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Active Aging) มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน และเป็นการบริหารจัดการแรงงานผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ คุณวุฒิ ความเชี่ยวชาญส่งต่อองค์ความรู้กลับคืนสู่สังคม

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกมีเนื้อหา 3 องค์ความรู้หลัก ดังนี้

1.1 การแปรรูปข้าวเป็นแป้งสำเร็จรูป โดยกลุ่มผู้สูงอายุจากอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเรื่องการแปรรูปแป้งจากข้าวเจ้าและข้าวเหนียวเป็นแป้งสำเร็จรูปที่พร้อมทำขนมอบต่าง ๆ เพื่อใช้ทดแทนแป้งสำเร็จรูปจากแหล่งผลิตอื่น ๆ ซึ่งเป็นสูตรเฉพาะของกลุ่มผู้สูงอายุ พร้อมจัดทำคลิปวิดีโอสาธิตการทำแป้งสำเร็จรูป และสาธิตการทำขนมโดนัทจากแป้งข้าวสุตรเฉพาะปลอดสารพิษไขมันต่ำ น้ำตาลน้อย ซึ่งเหมาะสมกับการเป็นของว่างทานเล่นให้กับผู้สูงอายุรับประทาน สอดคล้องกับ Bandyopadhyay และ Singh (2022) การกล่าวถึง การนำเทคโนโลยีมาช่วยแบ่งปันความรู้และสร้างเป็นช่องทางในการถ่ายโอนความรู้ให้แก่ผู้อื่น และยังสอดคล้องกับ Kleechaya (2021) ที่กล่าวว่า ควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถนำมาใช้เป็นช่องทางในการสร้างรายได้ที่ไม่ต้องใช้เวลาทำงานเพื่อแลกเงิน

1.2 การนวดเพื่อสุขภาพและนวดผ่อนคลายด้วยสมุนไพร โดยกลุ่มผู้สูงอายุจากอำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้สูงอายุมีความเชี่ยวชาญด้านการนวดการใช้การกด สัมผัส และการบีบตัว เพื่อผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ลดความตึงเครียด และส่งเสริมความรู้สึกผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ นอนหลับสบาย นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังชำนาญเรื่องการนวดประคบสมุนไพร ซึ่งเป็นกระบวนการผสมผสานระหว่างการนวดและการประคบด้วยสมุนไพรเพื่อสร้างประสบการณ์ผ่อนคลายและบำรุงสุขภาพ วิธีนี้ได้รับความนิยมในการแก้ไขปัญหาเจ็บปวด โดยเฉพาะปวดเมื่อย ปวดกล้ามเนื้อ ไม่ว่าจะปวดหลัง ปวดคอ ปวดคอ และนวดลดอาการตึงเครียดจากการนำลูกประคบสมุนไพรนำมาดบริเวนหน้าผาก ขมับ และต้นคอ เพื่อช่วยในการหายใจของอาการคัดจมูกหรือปวดหัว สอดคล้องกับ Suwan และ Therawiwat (2021) และ Wongsala et al. (2021) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุมีองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างมากและควรได้รับความเคารพและการสนับสนุนในการแบ่งปันและการใช้ประโยชน์จากความรู้ในชีวิตประจำวันและในการช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในวัยที่มีอายุมากขึ้นได้อย่างเต็มที่

1.3 การทอเสื่ออกและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเสื่ออก โดยกลุ่มผู้สูงอายุจากอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้สูงอายุมีความเชี่ยวชาญด้านการทอเสื่ออก และผู้สูงอายุยังสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับเสื่ออกได้สูงขึ้น ด้วยการออกแบบลวดลายบนเสื่ออกให้มีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ เช่น ทอเป็นรูปหัวใจ ชุ่มประตู่เมืองจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นต้น นอกจากนี้

ผู้สูงอายุยังมีความรู้ความชำนาญในการออกแบบเพื่อมิให้มีผลลดยตามที่ถูกคำต้องการได้ สอดคล้องกับ Fasbender และ Gerpott (2022) และ Huang et al. (2019) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุมักจะ ประสบการณ์ และความรู้ที่พร้อม ถ่ายโอนความรู้ไปยังคนที่สนใจ ซึ่งถือเป็นการใช้ชีวิตอย่างมีศักยภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคมเป็นอย่างมาก

เห็นได้ว่า ผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นของแต่ละอำเภอในจังหวัดร้อยเอ็ด ทักษะ ประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่ผ่านมามีสามารถนำมาถอดเป็นองค์ความรู้เพื่อถ่ายทอดได้ทั้งมิติที่ลึกและกว้าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของทฤษฎีทฤษฎีฐานความรู้ (KBV) และผลการวิจัยของ Huang et al. (2019) ที่สะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุสามารถใช้ความรู้และทักษะส่งต่อให้ผู้สนใจและสามารถสร้างคุณค่าในตนเองให้แก่ผู้สูงอายุและเพิ่มรายได้เสริมให้แก่ผู้สูงอายุ

2. การพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยี ด้วยการทำให้สารสนเทศและข้อมูลลงบนแพลตฟอร์ม ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้สูงอายุในการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาศักยภาพขององค์ความรู้ของผู้สูงอายุที่มีนั้น พบว่า ผู้สูงอายุเกิดทักษะการถ่ายวิดีโอและตัดต่อวิดีโอบนมือถือได้ องค์ความรู้ที่มีนั้นให้ถ่ายทอดไปยังผู้อื่นให้ได้รับรู้และเข้าถึงได้ง่าย โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสื่อกลางสำหรับการสื่อสารถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าว โดยจะจำแนกเป็นหมวดหมู่ตามความชำนาญการหรือความรู้ของผู้สูงอายุที่ต้องการถ่ายทอดเป็นเนื้อหาบนสื่อแพลตฟอร์มใหม่ สอดคล้องกับ Deng และ Lu (2022) ที่กล่าวว่า การพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยให้ผู้ที่มีทักษะนั้น สามารถถ่ายโอนความรู้และทักษะลงสู่แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ที่ถือเป็นเครื่องมือสำหรับการแบ่งปันความรู้ที่สำคัญมากในปัจจุบันนี้ และสอดคล้องกับ Fasbender และ Gerpott (2022) และ Huang et al. (2019) ที่พบว่า หากผู้สูงอายุสามารถใช้องค์ความรู้และทักษะที่มีในตนเองแล้วนำไปถ่ายทอดที่นำมาสู่การเพิ่มรายได้ช่องทางหนึ่ง ซึ่งถือเป็นส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมียุทธศาสตร์รายได้ที่เหมาะสมกับวัยและสามารถใช้ชีวิตได้มั่นคงยั่งยืนตามวัย

คณะผู้วิจัยได้พัฒนาแพลตฟอร์ม (ครั้งที่ 1) เพื่อการพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีถ่ายทอดบนสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากลักษณะของปุ่มเป็นสีเหลี่ยมผืนผ้าทำให้ผู้ใช้งานเห็นชัดเจนและมีความสมดุลองค์ประกอบน้อยเพื่อสื่อสารข้อมูลให้ชัดเจน (รวีพร จรุงพันธ์เกษม และดารณี ธัญญศิริ, 2564) จากนั้นได้นำไปให้ผู้สูงอายุและผู้เชี่ยวชาญทดลองใช้งานและประเมินความพึงพอใจ หลังจากนั้นจึงนำผลไปพัฒนาแพลตฟอร์มครั้งที่ 2 โดยมีผลการประเมินดังตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 ผลประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อแพลตฟอร์ม

ด้านที่ประเมิน	ประเมินแพลตฟอร์มครั้งที่ 1			ประเมินแพลตฟอร์มครั้งที่ 2		
	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ด้านเนื้อหา	3.51	0.84	มาก	4.21	0.74	มากที่สุด
2. ด้านการออกแบบ	3.23	0.75	ปานกลาง	4.23	0.70	มากที่สุด
3. ด้านสมรรถนะการใช้งาน	3.49	0.81	มาก	4.15	0.75	มาก
4. ด้านสุนทรียะในการออกแบบ	3.57	0.92	มาก	4.10	0.82	มาก
เฉลี่ยรวม	3.45	0.83	มาก	4.17	0.75	มาก

จากตาราง 1 ผลประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อแพลตฟอร์มหลังจากได้ทดลองใช้งานแพลตฟอร์มที่พัฒนาครั้งที่ 2 แล้ว พบว่า ภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.17, S.D.= 0.75) โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านการออกแบบอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.23, S.D.= 0.70) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.21, S.D.= 0.74) และน้อยที่สุดคือ ด้านสุนทรียะในการออกแบบอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.10, S.D.= 0.82)

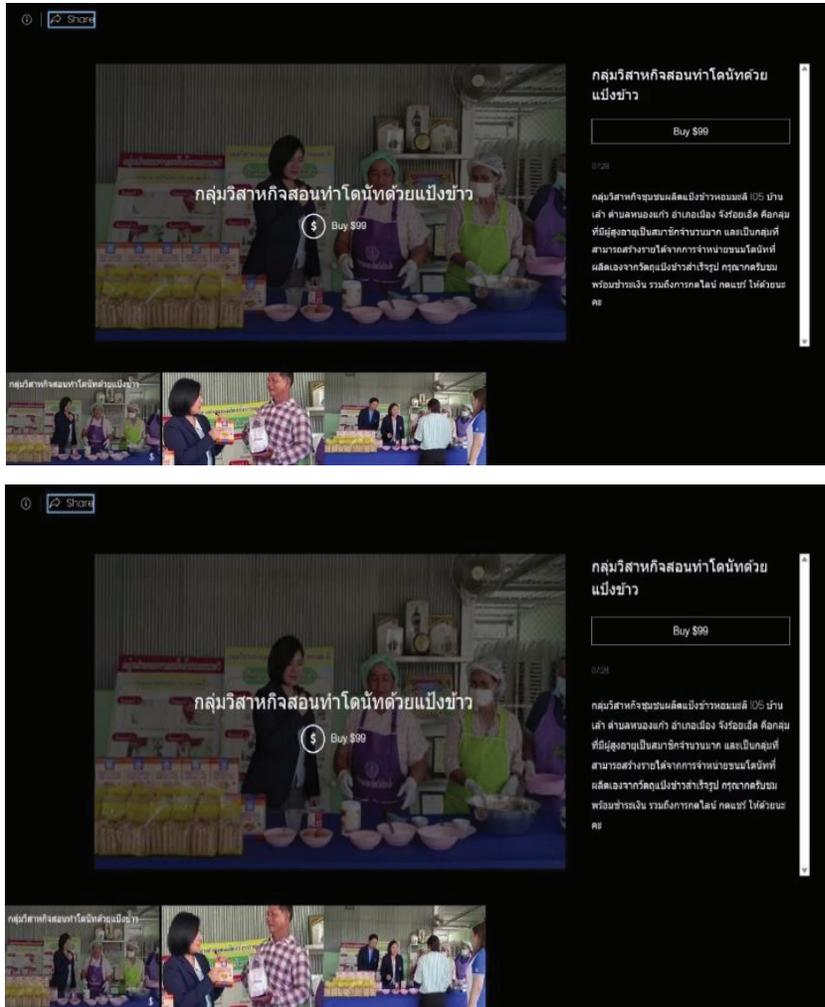
ตาราง 2 ผลประเมินความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแพลตฟอร์ม

ด้านที่ประเมิน	ประเมินแพลตฟอร์มครั้งที่ 1			ประเมินแพลตฟอร์มครั้งที่ 2		
	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ด้านเนื้อหา	3.25	0.50	ปานกลาง	4.25	0.50	มากที่สุด
2. ด้านการออกแบบ	3.25	0.50	ปานกลาง	4.00	0.82	มาก
3. ด้านสมรรถนะการใช้งาน	2.75	0.95	ปานกลาง	3.75	0.96	มาก
4. ด้านสุนทรียะในการออกแบบ	3.25	0.50	ปานกลาง	4.25	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	3.12	0.61	ปานกลาง	4.06	0.69	มาก

จากตาราง 1 ผลประเมินความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแพลตฟอร์มหลังจากได้ทดลองใช้งานแพลตฟอร์มที่พัฒนาครั้งที่ 2 แล้ว พบว่า ภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.06, S.D.= 0.69) โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านเนื้อหาและด้านสุนทรียะในการออกแบบอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.25, S.D.= 0.50) รองลงมาคือ ด้านการออกแบบอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.00, S.D.= 0.82) และน้อยที่สุดคือ ด้านสมรรถนะการใช้งานอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.75, S.D.= 0.96)

การพัฒนาแพลตฟอร์มและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการแปรรูปข้าว การนวดเพื่อสุขภาพ การทอเสื่อกกและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเสื่อกก และในแต่ละวิดีโอความรู้จะมีคลิปให้ดูฟรีบางส่วน และหากต้องการดูสูตรเฉพาะหรือเคล็ดลับเพิ่มขึ้น ผู้สนใจต้องชำระค่าถ่ายทอวิดีโอเพิ่มขึ้น 99 บาท ซึ่งสามารถดูได้ไม่จำกัดครั้ง โดยแพลตฟอร์มการเรียนรู้จะช่วยให้สามารถการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเองประสบผลสำเร็จมากขึ้น สอดคล้องกับ Deng และ Lu (2022) เพราะถือเป็นแพลตฟอร์มแบ่งปันความรู้ ที่เร่งนำความรู้ที่ถ่ายโอนจากผู้สูงอายุให้แก่ผู้สนใจได้นำสู่การปฏิบัติได้สะดวกสบายมีวิถีโอกาสพร้อมเสียงบรรยายประกอบ ดังรูปภาพประกอบ 2 ทำให้วิดีโอเรียนรู้เด่นและสบายตาเมื่อดูคลิปการเรียนรู้ผ่าน

รูปภาพประกอบ 2 วิดีโอความรู้การแปรรูปข้าว

กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลเพื่อความสำเร็จของผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย (1) Social Media Marketing (SMM) โดยเชื่อมต่อกับ Social Media แพลตฟอร์มมีเดียต่าง ๆ ทั้ง Facebook และ YouTube ดังรูปภาพประกอบ 3 เนื่องจากผู้บริโภคในยุคนี้คุ้นเคยกับ Social Media คณะวิจัยจึงสร้างช่องทาง (Channel) เข้าหาพวกเขาด้วยแนวทางแบบบูรณาการ และมีกลยุทธ์การตลาดบน social media เป็นมากกว่าแค่การสร้างโพสต์ เพราะสามารถการตอบกลับความคิดเห็น ที่พร้อมทำงานแบบอัตโนมัติ สื่อสารกับลูกค้าได้โดยตรง สามารถรับฟังความคิดเห็น ตอบข้อความ แก้ไขปัญหา และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีที่ช่วยกระตุ้นการตัดสินใจชำระค่าบริการเพื่อเข้าดูคลิปความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบจากงานวิจัยของ Moslehpour et al. (2021) การเชื่อมแพลตฟอร์มเข้ากับ Social Media จะช่วยกระตุ้นความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคโดยตรง และสามารถให้ผลตอบแทนเป็นรายได้เพิ่มอีกช่องทางหนึ่งแก่ผู้สูงอายุที่เป็นเจ้าขององค์ความรู้นั้น (Bandyopadhyay & Singh, 2022)

รูปภาพประกอบ 3

การเชื่อม Social Media บนหน้าแพลตฟอร์ม

ทั้งนี้ คณะวิจัยจึงได้จัดทำคู่มือการใช้งานระบบแพลตฟอร์มของทางารจัดจำหน่ายตลาดดิจิทัล และอบรมการใช้งานเพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพให้แก่ผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ด ให้สามารถใช้แพลตฟอร์มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและประโยชน์ของการวิจัย

5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาองค์ความรู้กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ด และนำเทคโนโลยีดิจิทัล (แพลตฟอร์ม) มาบูรณาการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพให้ผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลนั้นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยงานวิจัยในอนาคตสามารถที่จะศึกษาองค์ความรู้ของผู้สูงอายุในจังหวัดอื่น ๆ ที่มีองค์ความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ด้านอื่น ๆ ที่แตกต่างกันไปตามท้องถิ่น นอกจากนี้ งานวิจัยครั้งถัดไปยังสามารถนำเทคโนโลยีใหม่เพิ่มขึ้นมาร่วมพัฒนา เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) และ Augmented Reality/Virtual Reality (AR/VR) สามารถช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้

5.2 ประโยชน์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้ช่วยให้ทราบถึงองค์ความรู้ที่สำคัญของกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ด เช่น ด้านการแปรรูปข้าว การนวดเพื่อสุขภาพ การทอเสื่อกก และแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเสื่อกก และนำผู้สูงอายุมาพัฒนาทักษะความรู้ทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่สอดคล้องเหมาะสมกับการถ่ายทอดผ่านแพลตฟอร์ม ซึ่งสามารถนำมาสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ด ถือเป็นการบริหารจัดการแรงงานผู้สูงอายุด้านองค์ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคลของกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพและสร้างรายได้ที่ไม่ต้องใช้เวลาทำงานเพื่อแลกเงิน (Passive Income) ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล นอกจากนี้ เทคโนโลยีดิจิทัล (แพลตฟอร์ม) ยังช่วยเพิ่มการรับรู้ถึงสินค้าและบริการของกลุ่มผู้สูงอายุในวงกว้าง ลูกค้านำเข้าถึง การสั่งซื้อสินค้าและบริการได้ง่ายขึ้น ซึ่งสามารถเพิ่มยอดขายสินค้าและบริการให้แก่ผู้สูงอายุได้มากขึ้น

6. สรุปผลการวิจัย

การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพขององค์ความรู้ของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างงานและรายได้ตามความรู้ ความสามารถ ได้อย่างเหมาะสม มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์หลัก 2 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ด (2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพขององค์ความรู้ให้ผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวการณปัจจุบันและองค์ความรู้ของกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ

ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มวิชาชีพที่มีอยู่ในชุมชนตนเองและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพตนเองเพื่อหารายได้เพิ่ม โดยมีกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย 3 กลุ่ม จากอำเภอเมืองต้องค้ความรู้เรื่อง การแปรรูปข้าวเป็นแป้งสำเร็จรูป อำเภอเสลภูมิต้องค้ความรู้เรื่องการทอเสื่ออกและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเสื่ออก และอำเภอธวัชบุรีต้องค้ความรู้เรื่อง การนวดเพื่อสุขภาพและนวดผ่อนคลายด้วยสมุนไพร (2) การเสริมสร้างองค์ความรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่สอดคล้องเหมาะสมกับการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ด ส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถใช้แพลตฟอร์มเพื่อเผยแพร่เนื้อหาวิดีโอคลิปอย่างง่าย ถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านภาพเคลื่อนไหวบนแพลตฟอร์ม ซึ่งถือเป็นสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลนวัตกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงคุณค่าแห่งตนเองในฐานะเป็นเจ้าของภูมิปัญญาที่เป็นประโยชน์แก่สังคม เชื่อมโยงแพลตฟอร์มที่เป็นสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นช่องทางหนึ่งเพิ่มขึ้นในการสร้างรายได้เพิ่มให้แก่ผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ประภาเพ็ญ สุวรรณ และ มณีรัตน์ ธีระวิวัฒน์. (2564). จาก “พุดผพลัง” สู่ “พุดผสุขภาพ”, *วารสารสุขศึกษา*, 44(1), 12-29.
- ภูมิ มูลศิลป์. (2564). การพัฒนานโยบายและกฎหมายว่าด้วยการจัดการทรัพย์สินผู้สูงอายุ. *วารสารวิชาการธรรมศาสตร์*, 21(4),93-102.
- วิพร จรูญพันธ์เกษม และ ดารณี ธีระวิสิริ. (2564). การพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าโอท็อป เพื่อส่งเสริมการตลาด, *วารสารการบัญชีและการจัดการ*, 14(1), 76-88.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2562). ข้อเสนอการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 11(1), 26-46.
- Bandyopadhyay, S., & Singh, K. (2022). The portrayal of older Indians on YouTube. *Educational Gerontology*, 48(11), 511-535.
- Bui, M. T., & Luong, T. N. O. (2023). Financial inclusion for the elderly in Thailand and the role of information communication technology. *Borsa Istanbul Review*, 23(4), 818-833.
- Deng, P., & Lu, H. (2022). Transnational knowledge transfer or indigenous knowledge transfer: which channel has more benefits for China's high-tech enterprises?. *European Journal of Innovation Management*, 25(2), 433-453.
- Fasbender, U., & Gerpott, F. H. (2022). Knowledge transfer between younger and older employees: A temporal social comparison model. *Work, Aging and Retirement*, 8(2),146-162.
- Grant, R. M. (1996). Toward a knowledge-based theory of the firm. *Strategic management journal*, 17(S2), 109-122.
- Huang, W. H., Lin, Y. J., & Lee, H. F. (2019). Impact of population and workforce aging on economic growth: case study of Taiwan. *Sustainability*, 11(22), 6301.
- Huarng, K. H., Botella-Carrubi, D., & Yu, T. H. K. (2021). The effect of technology, information, and marketing on an interconnected world. *Journal of Business Research*, 129, 314-318.

- Karayannis, C. C. (2022). Hypertension in the older person: is age just a number?. *Internal Medicine Journal*, 52(11), 1877-1883.
- Kleechaya, P. (2021). Digital Technology utilization of elderly and framework for promoting Thai active and productive aging. *Journal of Communication Arts*, 39(2), 56-78.
- Li, X., Gao, M., Chu, M., Huang, S., Fang, Z., Chen, T., & Chiang, Y. C. (2023). Promoting the well-being of rural elderly people for longevity among different birth generations: A healthy lifestyle perspective. *Frontiers in Public Health*, 11, 1050789.
- Lokot, M. (2021). Whose voices? Whose knowledge? A feminist analysis of the value of key informant interviews. *International Journal of Qualitative Methods*, 20, 1609406920948775.
- Meemon, N., & Paek, S. C. (2020). Older Adults Living Alone in Thailand: Socioeconomic Inequality and Its Relation to Unmet Health Needs. *Asia-Pacific Social Science Review*, 20(4), 17-31.
- Moslehpour, M., Ismail, T., Purba, B. & Wong, W. K. (2021). What makes GO-JEK go in Indonesia? The influences of social media marketing activities on purchase intention. *Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research*, 17(1), 89-103.
- Naruetharadhol, P., Wongsachia, S., Van Wouwe, M., & Ketkaew, C. (2021). Career status, retirement readiness, and age differences: Empirical evidence from skilled immigrants in Thailand. *Cogent Business & Management*, 8(1), 1885572.
- Nunnally, J. C. (1975). Psychometric theory—25 years ago and now. *Educational Researcher*, 4(10), 7-21.
- Rinsky-Halivni, L., Hovav, B., Christiani, D. C., & Brammli-Greenberg, S. (2022). Aging workforce with reduced work capacity: From organizational challenges to successful accommodations sustaining productivity and well-being. *Social Science and Medicine*, 312(2022), 115369.
- Somsopon, W., Kim, S. M., Nitivattananon, V., Kusakabe, K., & Nguyen, T. P. L. (2022). Issues and Needs of Elderly in Community Facilities and Services: A Case Study of Urban Housing Projects in Bangkok, Thailand. *Sustainability*, 14(14), 8388.
- Sukkaphat, K. (2022). The Impact of the COVID-19 outbreak on Poverty, Role of International Organizations, and Suggestion of Poverty Elimination in Thailand. *Journal of Social Synergy*, 12(1), 68-89.
- Supromin, C., & Choonhakhlai, S. (2019). The provision of public services in municipalities in Thailand to improve the quality of life of elderly people. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 40(3), 619-627.
- Wongsala, M., Anbäcken, E. M., & Rosendahl, S. (2021). Active ageing—perspectives on health, participation, and security among older adults in northeastern Thailand—a qualitative study. *BMC geriatrics*, 21, 1-10.